

«Tarka naist» oodates

„Lava“, 27. XI '01

Carl Orffi muusikateater jõuab Rahvusooperisse

Milline naine on tark?

Aivo Välja
dirigent

Tark naine on see, kes leiab selles loos üles need tarkused, mis kehtivad meie igapäevaelus ja oskab neid sinna ka üle kanda.

Neeme Kuningas
lavastaja

Tegelikult on kõik naised targad. Põhjus, miks neid mõnikord tarkuse puuduses kahtlustatakse, on see, et nad ise pole oma tarkusest teadlikud.

Hardi Volmer
kunstnik

Tark naine ei ütle kunagi mehele, et too loll on. Isegi siis, kui mees seda on.

Peagi võib «Estonia» laval näha ooperit, mis pole ooper oma tavapärases tähenduses. «Tark naine» ehk «Lugu kuningast ja targast naisest» on 20. sajandi ühe omanäolisema saksa helilooja Carl Orffi teos, mis vaevu mahub ooperižanrisse.

Nimelt taotles Orff kõigis oma lavateostes kunstide sünteesi, milles muusika, kõnetekstid, liikumine ja lavakujundus oleksid teose võrdväärsete komponentide. Lisaks soovis helilooja, et publik mitte ainult ei jälgiks mugavalt etendust, vaid hakkaks kaasa mõtlema ja seoseid leidma.

Mõistujutt võimust ja tarkusest

Helilooja libreto aluseks on vendade Grimmide muinasjutt, mis omakorda põhineb paljude maailma rahvaste folkloori kuulul igivanal mõistulool kuningast ja lihtsast talutüdrukust, kes oma nutikuse abil saab kuninga naiseks.

Orff komponeeris teose ajal, mil Teine maailmasõda oli täies

hoos. Heliloojale pakkus see algeooriline lugu võimaluse öelda muinasjutu kaitsva loori all välja mõtteid, mida tollal avaldada ei võinud, näiteks «kellel võim, sellel õigus, ja see, kellel õigus, alistab inimlikud väärtused ning türannia valitseb kõige üle».

Teose esietendus toimus 1943. aastal Frankfurdis. Fašistlikul Saksamaal oli suur julgustükk lavastada teos, milles löik:

On usk ainuüksi tusk!

Ja õigusel tulevik on must!

Headus on armetult kõhn.

Humaansusest alles vaid lõhn!

On väärikus jalgade all!

Vaid kannatus kaaslaseks on tal.

Tõtt aga pole maal, ei linnas.

Ustavus ei ole kuskil hinnas!

Aga headus kerjama läks, vaene narr!

Õelus võidab päikese all!

Ja reetmine kaotust ei tea!

Armastus kõngeb siin pea!

Varsti vooruski on maapaos.

Reetlikkus, õelus jäävad ikka!

(Leelo Tungla tõlge)

Muinasjutulossist tehnogeensele prügimäele

«Tarka naist» on maailmas palju mängitud, sest mõistujutt pakub mitmekülgseid tõlgendamisvõimalusi. Rahvusooperi 14. detsembri esietendus (muusikaline juht ja dirigent Aivo Välja) on teose esmaettekannet Eestis. Lavastaja Neeme Kuningas ja kunstnik Hardi Volmer toovad tegevuse muinasjutu ajatust kuningriigist tulevikuuhihiskonda – umbes aastasse 2080 – ning püüavad leida vastust küsimusele, kas intellektuaalsusel on kohta ka siis, kui maailm on muutunud tehnogeenseks prügimäeks. See pole traditsiooniline ooperilavastus, vaid efektne vaatemäng, kus kasutatakse jaapanlaste kingitud tehnikat.

Tarku naisi mängivad Heli Veskus või Margit Saulep, keisri osas on Väino Puura ning talupoega mängib Teo Maiste. Teistes osades on Alar Pintsaar, Urmas Põldma, Mart Laur Mart Madiste, Alar Haak ja Priit Volmer.

Karin Kopra

Teatri toetajad

 SAMPO

Postimees

EESTI GAAS